

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΝΕΟΛΑΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ**

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ 2025

Μάθημα: ΙΣΤΟΡΙΑ (4)

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Παρασκευή, 20 Ιουνίου 2025

08:00 – 11:00

ΟΙ ΛΥΣΕΙΣ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝΤΑΙ ΑΠΟ ΔΕΚΑ ΕΞΙ (16) ΣΕΛΙΔΕΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

(20 μονάδες)

A1. Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας τη λέξη «σωστό» ή «λάθος» στο τετράδιο εξέτασής σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση.

- α. Ο τσάρος Αλέξανδρος Α΄ εκδήλωσε την αμέριστη συμπαράστασή του στο κίνημα του Αλέξανδρου Υψηλάντη.

ΛΑΘΟΣ

Δείκτες Α.Π. (σ. 8,3.1)

- β. Η νίκη των συμμαχικών δυνάμεων στη Ναυμαχία του Ναβαρίνου το 1827 συνέβαλε αποφασιστικά στην εξέλιξη της Ελληνικής Επανάστασης.

ΣΩΣΤΟ

Δείκτες Α.Π. (σ. 19,7στ)

- γ. Η Επανάσταση της 3ης Σεπτεμβρίου 1843 οδήγησε στην εκθρόνιση του Όθωνα.

ΛΑΘΟΣ

Δείκτες Α.Π. (σ. 20,2α)

- δ. Οι Βούλγαροι το 1870 εξασφάλισαν από τον σουλτάνο την αναγνώριση της Εξαρχίας.

ΣΩΣΤΟ

Δείκτες Α.Π. (σ. 26,4,3β)

- ε. Το Κίνημα των Νεοτούρκων (1908) υποσχέθηκε στους λαούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ισονομία, ισοπολιτεία και ευρύτατο μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα.

ΣΩΣΤΟ

Δείκτες Α.Π. (σ. 26,4,4α)

- στ. Τον Οκτώβριο του 1912 ο Ταχσίν πασάς παρέδωσε τη Θεσσαλονίκη στον αρχιστράτηγο και διάδοχο του ελληνικού θρόνου, Κωνσταντίνο.

ΣΩΣΤΟ

Δείκτες Α.Π. (σ. 27-28,5.5γ)

- ζ. Το γερμανικό εθνικοσοσιαλιστικό κόμμα ιδρύθηκε από τον Γουστάβο Στρέζεμαν.

ΛΑΘΟΣ

Δείκτες Α.Π. (σ. 39,3.1β)

- η. Η οικονομική κρίση των ετών 1929-1932 είχε ως αφετηρία τη ραγδαία πτώση των τιμών στο χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης.

ΣΩΣΤΟ

Δείκτες Α.Π. (σ. 39,3.1α)

- θ. Οι ΗΠΑ εισήλθαν στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο μετά την αιφνιδιαστική αεροπορική επίθεση των Ιαπώνων στη ναυτική βάση Περλ Χάρμπορ.

ΣΩΣΤΟ

Δείκτες Α.Π. (σ. 43,2α)

- ι. Ο πρώτος νεκρός του αγώνα της ΕΟΚΑ ήταν ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης.

ΛΑΘΟΣ

Δείκτες Α.Π. (σ. 52,3*,3ε)

(10 x 1μ. = 10 μονάδες)

- A2.** Κάθε ένα από τα στοιχεία της Στήλης Α΄, αντιστοιχεί σε μια προσωπικότητα της Στήλης Β΄. Να γράψετε στο τετράδιο εξέτασής σας τους αριθμούς της Στήλης Α΄ και δίπλα από τον καθένα, το γράμμα της Στήλης Β΄ που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Στη Στήλη Β΄ περισσεύουν δύο στοιχεία

ΣΤΗΛΗ Α΄	ΣΤΗΛΗ Β΄
1. Ιωάννης Καποδίστριας	α. Ιερός Λόχος
2. Χαρίλαος Τρικούπης	β. Φιλική Εταιρεία
3. Εμμανουήλ Ξάνθος	γ. Πρότεινε για πρώτη φορά την Ένωση της Ευρώπης
4. Φώτης Πίπτας	δ. Μείωση αριθμού βουλευτών
5. Αριστείδης Μπριάν	ε. Λιοπέτρι
	στ. Πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας
	ζ. Δίκωμο

(5 x 2μ. = 10 μονάδες)

1.στ Δείκτες Α.Π. (σ. 19,3,8α)

2.δ Δείκτες Α.Π. (σ. 20,4,3)

3.β Δείκτες Α.Π. (σ. 18,3,2)

4.ε Δείκτες Α.Π. (σ. 52,3*,3στ)

5.γ Δείκτες Α.Π. (σ. 37,1,1α)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Ιερή Συμμαχία

(χρονικό πλαίσιο, ιδρυτής, δυνάμεις που συμμετείχαν, σκοπός)

Χρονικό πλαίσιο: 26 Σεπτεμβρίου 1815 / Στο πλαίσιο του Συνεδρίου της Βιέννης / 1815 **(0,5 μ.)**

Ιδρυτής: Τσάρος Αλέξανδρος Α΄ **(1 μ.)**

Δυνάμεις που συμμετείχαν: Αυστρία, Ρωσία, Πρωσία **(3x0,5μ=1,5 μ.)**

Σκοπός: Αποσκοπούσε να ανακόψει την πρόοδο των Φιλελεύθερων και Εθνικών κινημάτων/ ύψωσαν ανάχωμα εναντίον των δυνάμεων που προωθούσαν τις αρχές της εθνικής αυτοδιάθεσης και λαϊκής κυριαρχίας **(2 μ.)**.

Δείκτες Α.Π. (σ. 17.2)

β. Κίνημα στο Γουδή

(χρονολογία, πόλη, ηγέτης, τρία [3] αιτήματα)

Χρονολογία: 1909 **(0,5 μ.)**

Πόλη: Αθήνα **(0,5 μ.)**

Ηγέτης: Νικόλαος Ζορμπάς **(1 μ.)**

Αιτήματα για:

- Μεταρρυθμίσεις στον στρατό
- Μεταρρυθμίσεις στη διοίκηση
- Μεταρρυθμίσεις στη δικαιοσύνη
- Μεταρρυθμίσεις στην εκπαίδευση
- Μεταρρυθμίσεις στη δημοσιονομική πολιτική
- Μεταρρυθμίσεις στο σύνταγμα
- Απομάκρυνση των πριγκίπων από τα ηγετικά αξιώματα του στρατού
- Γενικότερη ανανέωση της πολιτικής ζωής
- Αξιοκρατία
- Πάταξη της διαφθοράς/της παλαιοκομματικής συναλλαγής

3 σημεία x 1μ.

Δείκτες Α.Π (σ.26.4,4β)

γ. Παλμεροκρατία

(πότε, πού και από ποιον εγκαθιδρύθηκε, δύο [2] μέτρα που επιβλήθηκαν)

Πότε: 1933-1939 / Μετά τα Οκτωβριανά του 1931 **(1μ.)**

Πού: Στην Κύπρο **(1μ.)**

Από ποιον: Από τον κυβερνήτη Πάλμερ **(1μ.)**

Δύο (2) μέτρα από τα πιο κάτω:

- Κατάργηση του Νομοθετικού Συμβουλίου
- Κατάργηση των διαδικασιών εκλογής των αιρετών τοπικών αρχόντων
- Παρέμβαση στη διαδικασία της εκλογής Αρχιεπισκόπου
- Λογοκρισία στον τύπο

- Απαγόρευση συγκεντρώσεων
- Απαγόρευση συνδικάτων
- Απαγόρευση της ανάρτησης και εμφάνισης της ελληνικής σημαίας
- Απαγόρευση του Εθνικού Ύμνου
- Απαγόρευση της χρήσης των ελληνικών εθνικών συμβόλων
- Περιορισμός της διδασκαλίας της Ιστορίας
- Προσπάθεια αφελληνισμού
- Παρεμβάσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα
- Απαγόρευση κυκλοφορίας

2 σημεία x 1μ.=2μ.

Δείκτες Α.Π. (σσ. 41-42, 1.1)

(3 x 5μ. = 15 μονάδες)

B2. Σε κείμενο έκτασης 250-300 λέξεων, να εξηγήσετε τις έννοιες του καπιταλισμού και του ιμπεριαλισμού, συσχετίζοντάς τις με τη Βιομηχανική Επανάσταση και την Ευρωπαϊκή Αποικιοκρατία αντίστοιχα. Ακολουθώντας, να παρουσιάσετε **δύο (2)** τρόπους επιβολής της Δύσης στις αποικίες της, οι οποίοι συνέβαλαν στην εδραίωση του καπιταλισμού και του ιμπεριαλισμού. Τέλος, να αναφέρετε **δύο (2)** ευνοϊκές συνθήκες που οδήγησαν στην αποαποικιοποίηση του 20ού αιώνα, δίνοντας **δύο (2)** παραδείγματα αποικιών που απελευθερώθηκαν. Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι πιο κάτω όροι/έννοιες:

**Καπιταλισμός και Βιομηχανική Επανάσταση,
Ιμπεριαλισμός και Ευρωπαϊκή Αποικιοκρατία,
τρόποι επιβολής της Δύσης στις αποικίες,
ευνοϊκές συνθήκες για την αποαποικιοποίηση**

(15 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Πρόλογος:

- Η Βιομηχανική Επανάσταση [η οποία ξεκίνησε από τη Μ. Βρετανία στα τέλη του 18ου αιώνα και επεκτάθηκε στις χώρες της (Δυτικής και Κεντρικής) Ευρώπης και στις ΗΠΑ τον 19ο αιώνα] άλλαξε τα δεδομένα του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος και τις ισορροπίες δυνάμεων σε παγκόσμιο επίπεδο, οδηγώντας (μεταξύ άλλων) και στον αποικιακό ανταγωνισμό των ευρωπαϊκών χωρών κατά τη διάρκεια του 19ου και του 20ού αιώνα.
- Το αποικιοκρατικό σύστημα υπήρξε συνέπεια/απότοκο/προϊόν της Βιομηχανικής Επανάστασης, καθώς οι μεγάλες βιομηχανικές χώρες της Ευρώπης και οι ΗΠΑ γρήγορα αναζήτησαν νέες αγορές για τα προϊόντα τους και νέες πηγές ενέργειας και πρώτων υλών, για να εδραιώσουν και να συνεχίσουν την οικονομική τους ανάπτυξη. Έτσι, οι χώρες του αναπτυσσόμενου/Δυτικού κόσμου αποδύθηκαν σε έναν αποικιακό ανταγωνισμό.
- Ή άλλος συναφής πρόλογος

(1,5 μον.)

[Εάν ο πρόλογος δεν διακρίνεται σε ξεχωριστή παράγραφο αφαιρείται 0,5 μον.]

Κύριο θέμα:

- Ορισμός του καπιταλισμού:

Κοινωνικοοικονομικό σύστημα, στενά συνυφασμένο με τη Βιομηχανική Επανάσταση. Αποτέλεσμα των κεφαλαίων που επενδύθηκαν στη Βιομηχανία ήταν μια πρωτόγνωρη οικονομική ανάπτυξη/αύξηση πλούτου στις αναπτυσσόμενες ευρωπαϊκές χώρες και στις ΗΠΑ και η δημιουργία επιπρόσθετων επενδυτικών αναγκών/ευκαιριών για τους κεφαλαιούχους, εξαιτίας των συνεχών πλεονασμάτων που αποκόμιζαν/εξασφάλιζαν.

Ή

Κοινωνικοοικονομικό σύστημα που ευνοούσε την επένδυση κεφαλαίων στη βιομηχανία, σε νέες επιστημονικές/τεχνολογικές ανακαλύψεις/εφευρέσεις/επιτεύγματα και σε νέες παραγωγικές μεθόδους/δραστηριότητες, προκειμένου οι κεφαλαιούχοι/επενδυτές να αυξήσουν τα κέρδη τους. Αποτέλεσμα ήταν μια πρωτόγνωρη οικονομική ανάπτυξη/αύξηση πλούτου στις αναπτυσσόμενες ευρωπαϊκές χώρες και στις ΗΠΑ και η δημιουργία επιπρόσθετων επενδυτικών αναγκών/ευκαιριών, εξαιτίας των συνεχών πλεονασμάτων που αποκόμιζαν/εξασφάλιζαν.

(2 μ.)

- Ορισμός του ιμπεριαλισμού:

Η επεκτατική πολιτική που εφάρμοσαν οι βιομηχανικά προηγμένες χώρες σε αναζήτηση νέων αγορών και νέων πρώτων υλών ή/και πηγών ενέργειας. Οι ευρωπαϊκές χώρες αποδύθηκαν σε έναν ανταγωνισμό για επέκτασή τους σε άλλες ηπείρους και θάλασσες, δημιουργώντας μια νέα μορφή αυτοκρατορικής ισχύος-παγκόσμιου *imperiūm* [από τον αντίστοιχο λατινικό όρο, ο οποίος σημαίνει αυτοκρατορία, δύναμη, εξουσία].

Ή

Ιμπεριαλισμός [από τον αντίστοιχο λατινικό όρο, ο οποίος σημαίνει αυτοκρατορία, δύναμη, εξουσία] ήταν η πολιτική των ισχυρών ευρωπαϊκών χωρών για παγκόσμια οικονομική και εδαφική κυριαρχία μέσω της δημιουργίας αποικιών. Οι αποικίες αυτές εγκαθιδρύθηκαν (από τον 19ο αιώνα κ.ε.) από χώρες της Ευρώπης και από τις ΗΠΑ σε υπανάπτυκτες οικονομικά και ανίσχυρες στρατιωτικά περιοχές του κόσμου, ιδίως στην Αφρική, την Ασία και τον Ειρηνικό Ωκεανό.

(2 μ.)

- Σχολιασμός της διασύνδεσης καπιταλισμού και ιμπεριαλισμού με την τακτική επιβολής της Δύσης στις αποικίες της:

Τρόποι επιβολής της Δύσης στις αποικίες: Δύο (2) σημεία από τα πιο κάτω και διασύνδεσή τους με τον καπιταλισμό και τον ιμπεριαλισμό

- Το χρέος του λευκού ανθρώπου
- Η ανωτερότητα του δυτικού πολιτισμού / Πολιτιστικός ιμπεριαλισμός
- Στρατιωτική υπεροχή των δυτικών δυνάμεων οδήγησε σε εξαναγκασμό ή χρήση βίας για την ικανοποίηση των αναγκών των αποικιοκρατών.

- Εκμετάλλευση των φυσικών πόρων και των πρώτων υλών / πηγών ενέργειας
- Επιβολή των αρχών των αποικιοκρατών
- Εξάρθρωση των τοπικών κοινωνικών δομών

Διασύνδεση με τον καπιταλισμό:

Οι πιο πάνω τρόποι εξυπηρέτησαν την αναγκαία για την καπιταλιστική ανάπτυξη κυριαρχία της Δύσης σε παγκόσμιο επίπεδο.

Σε πολλές περιπτώσεις, οι πρώτες ύλες και οι παραγωγικές δυνατότητες των αποικιών προσαρμόστηκαν έτσι, ώστε να μην εξυπηρετούν τόσο τις ανάγκες των γηγενών/ντόπιων κατοίκων όσο τις παραγωγικές ανάγκες των μητροπολιτικών χωρών.

Διασύνδεση με τον ιμπεριαλισμό:

Οι ευρωπαϊκές χώρες κατέφυγαν στον εξαναγκασμό ή τη χρήση βίας, για να υποτάξουν τους γηγενείς/ντόπιους κατοίκους στις αποικίες και να εξυπηρετήσουν, έτσι, κυρίως δικά τους οικονομικά ή/και στρατηγικά συμφέροντα.

2 σημεία x 1μ.=2μ.

Σε περίπτωση απλής παράθεσης των σημείων, χωρίς διασύνδεσή τους με τον καπιταλισμό και τον ιμπεριαλισμό: 2 σημεία x 0,5μ.=1μ.

Δύο (2) συνθήκες που οδήγησαν στην αποαποικιοποίηση του 20ού αιώνα:

- Ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος αναθεώρησε πολλά δόγματα και αρχές που ρύθμιζαν έως τότε τις διεθνείς σχέσεις και προώθησε την αρχή της αυτοδιάθεσης των λαών, η οποία έγινε «σημαία» πολλών αντιαποικιακών κινημάτων.
- Γενικά, οι δύο Παγκόσμιοι Πόλεμοι, οι οποίοι διεξήχθησαν στο όνομα της ελευθερίας, αποτέλεσαν ισχυρό πλήγμα για την ισχύ των μεγάλων αποικιακών αυτοκρατοριών, κάποιες από τις οποίες [Αυστροουγγαρία, Ρωσία, Οθωμανική Τουρκία] είχαν ήδη διαλυθεί με το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου.
- Το μήνυμα για «ελευθερία» κατά τη διάρκεια των δύο Παγκοσμίων Πολέμων έδωσε ώθηση στο αίτημα για εθνική ανεξαρτησία των αποικιοκρατούμενων λαών.
- Ο εθνικιστικός αναβρασμός, μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, άρχισε να εκδηλώνεται στην ασιατική ήπειρο και στη Μέση Ανατολή με κίνητρα πολιτικά και οικονομικά.
- Η αποδυνάμωση των παραδοσιακών μεγάλων δυνάμεων εξαιτίας του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου
- Ο κλονισμός του παγκόσμιου συστήματος εξουσίας/του παγκόσμιου οικονομικού συστήματος, εξαιτίας και της οικονομικής κρίσης του 1929 συνέτεινε στη συνειδητοποίηση και της οικονομικής αδυναμίας των αποικιακών μητροπόλεων / στην αφύπνιση / κινητοποίηση των αποικιοκρατούμενων λαών.
- Η δοκιμασία της αποικιακής οικονομίας μετά την κρίση του 1929, η οποία έπληξε τις τιμές των αγροτικών προϊόντων των αποικιών, επέτεινε τις οικονομικές και κοινωνικές αναταραχές στους κόλπους τους.

- Η οικονομική, κοινωνική και στρατιωτική ενδυνάμωση των αποικιών: η πολεμική κινητοποίηση των αποικιών επέφερε την πολύ πιο συστηματική οργάνωση των κοινωνιών τους σε οικονομικό και στρατιωτικό επίπεδο.
- Οι αποικιακές κοινωνίες έχοντας γνωρίσει ένα πρωτόγνωρο επίπεδο στρατιωτικής, ιδεολογικής, κοινωνικής και οικονομικής κινητοποίησης κατά τη διάρκεια των δύο Παγκοσμίων Πολέμων, δεν μπορούσαν πλέον να ελέγχονται από τους μικρούς και εξασθενημένους στρατούς των μητροπολιτικών χωρών [όπως συνέβαινε λίγο-πολύ ως τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο].
- Η ιαπωνική επεκτατική πολιτική στην Ασία, κατά τη διάρκεια του Μεσοπολέμου και των ετών 1941-42, απέδειξε με τις επιτυχίες της σε βάρος των δυτικών ευρωπαϊκών δυνάμεων ότι οι παραδοσιακές δυνάμεις της Δύσης δεν ήταν ανίκητες. Επομένως, θα έπρεπε απλώς οι ίδιοι οι αποικιοκρατούμενοι λαοί να πιστέψουν στις δυνάμεις τους και να πάρουν τις τύχες τους στα χέρια τους.
- Μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, οι δύο υπερδυνάμεις (ΗΠΑ και ΕΣΣΔ) δεν ήταν ευνοϊκά διακείμενες απέναντι στην αποικιοκρατία.

(2 σημεία x 2μ.= 4μ.)

Δύο (2) αποικίες που απελευθερώθηκαν:

Ινδία/Κεϋλάνη/Βιρμανία (1947)

Ινδονησία (1949)

Αίγυπτος (1952)

Ινδοκίνα (1954)

Κύπρος, (Βελγικό) Κονγκό (1960)

Γαλλικές κτήσεις στην Αφρική (1960)

Αλγερία (1962)

Νότια Αφρική (1992)

Βρετανικές κτήσεις στην Αφρική (μέχρι το 1965)

Μοζαμβίκη /Αγκόλα/Γουινέα Μπισσάου (μέχρι το 1975)

Ζιμπάμπουε / Ροδεσία (1980)

(2 σημεία x 1μ.= 2μ.)

Επίλογος:

- Παρά το γεγονός ότι οι ευρωπαϊκές Δυνάμεις προσέφεραν και κάποιες υπηρεσίες στους αποικιοκρατούμενους λαούς (όπως την παροχή ευκαιριών εκπαίδευσης και κατάρτισης ή την εξάλειψη θανατηφόρων επιδημιών, της δουλείας και άλλων ενδημικών μαστίγων), είναι αλήθεια ότι στήριξαν τη δική τους βιομηχανική/οικονομική ανάπτυξη και ευημερία στις πλάτες των αποίκων τους.
- Μολονότι οι ευρωπαϊκές δυνάμεις έδωσαν στις πρώην αποικίες τους και κάποιες ευκαιρίες για εκσυγχρονισμό των παραδοσιακών τους δομών και τη βελτίωση βασικών έργων υποδομής, όπως της υγείας και της εκπαίδευσης, οι χώρες αυτές εξακολουθούν έως σήμερα να μαστίζονται από οικονομικά προβλήματα/ανέχεια, θρησκευτικές έριδες, διαφθορά, εμφύλιους πολέμους, επιδημικές ασθένειες, ανεξέλεγκτη αύξηση του πληθυσμού κ.ά.

- Ή άλλος συναφής επίλογος

(1,5 μον.)

[Εάν ο επίλογος δεν διακρίνεται σε ξεχωριστή παράγραφο αφαιρείται 0,5 μον.]

Δείκτες Α.Π. (σσ. 21-23,41,50-51)

B3. Σε κείμενο έκτασης 200-250 λέξεων, να δώσετε τον ορισμό της Μεγάλης Ιδέας και του αλυτρωτισμού. Ακολούθως, να παρουσιάσετε την εδαφική επέκταση της Ελλάδας την περίοδο 1863/4 - 1913, διασυνδέοντας την κάθε φάση της επέκτασης του ελληνικού κράτους με τα γεγονότα που την προκάλεσαν.

(15 μονάδες)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ:

Πρόλογος:

- Το ελληνικό κράτος που δημιουργήθηκε το 1830 δεν ήταν αυτό που είχαν οραματιστεί οι πρωτεργάτες και οι αγωνιστές του κινήματος της εθνικής ανεξαρτησίας των Ελλήνων. Είχαν μείνει έξω από τα σύνορά του ελληνικού κράτους ιστορικές ελληνικές περιοχές.
- Η μικρή έκταση του ελληνικού κράτους που προέκυψε ύστερα από τον δεκαετή αγώνα της Ανεξαρτησίας υπήρξε ένα ζήτημα που καθόρισε τις εξελίξεις στο εσωτερικό της Ελλάδας, αλλά επηρέασε και τις εξωτερικές της σχέσεις για σχεδόν ένα αιώνα.
- Ή άλλος συναφής πρόλογος

(1,5 μον.)

[Εάν ο πρόλογος δεν διακρίνεται σε ξεχωριστή παράγραφο αφαιρείται 0,5 μον.]

Κύριο θέμα:

Ορισμός της Μεγάλης Ιδέας και του αλυτρωτισμού:

Αλυτρωτισμός: Η επιθυμία για απελευθέρωση των υπόδουλων/σκλαβωμένων εδαφών (1μ.)

Μεγάλη Ιδέα: Το εθνικό όραμα της «Μεγάλης Ιδέας», δηλαδή η εθνική πολιτική για την απελευθέρωση των ιστορικών ελληνικών περιοχών [όπως, της Θεσσαλίας, της Ηπείρου, της Μακεδονίας, της (Ανατολικής και Δυτικής) Θράκης, όλων των νησιών του Αιγαίου και του Ιονίου, της Κρήτης, της Κωνσταντινούπολης, της Μικράς Ασίας, της Κύπρου], προκειμένου να υλοποιηθεί η συμπερίληψή τους σε ένα ενιαίο κράτος (1μ.). Η Μεγάλη Ιδέα δημιούργησε ευρύτατη εθνική συναίνεση/υπήρξαν το βασικό ζητούμενο για όλες σχεδόν τις ελληνικές πολιτικές δυνάμεις/τις ελληνικές κυβερνήσεις ως τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922. (1μ.)

Στάδια/σταθμοί της υλοποίησης της «Μεγάλης Ιδέας»/της εθνικής επέκτασης στην πεντηκονταετία 1863/4-1913:

- 1864: Υπογράφεται η επίσημη πράξη της Ένωσης της Επτανήσου με το Βασίλειο της Ελλάδας (1μ.). Η παραχώρηση των Επτανήσων στην Ελλάδα από τη Μεγάλη Βρετανία [1863] συνδέθηκε με την επιλογή του [Δανού] πρίγκηπα Γεωργίου

[Γλύξμπουργκ] ως Βασιλιά της Ελλάδας / με την έλευση του Γεωργίου Α΄ [των Γλυξβούργων] στην Ελλάδα [ύστερα από την έξωση του Όθωνα] **(1μ.)**.

- 1881: Η ενσωμάτωση της Θεσσαλίας και μέρους της Ηπείρου / της Άρτας στην Ελλάδα **(1μ.)** πραγματοποιείται ύστερα από παραχώρηση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, μετά από σχετική σύσταση του Συνεδρίου του Βερολίνου [(1878)] **(1μ.)**.
- Μετά το τέλος του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου, παρά την ήττα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο, ούτε στην Ελλάδα ούτε στις υπόλοιπες βαλκανικές χώρες κατακυρώνονται οποιαδήποτε εδάφη είχαν στο μεταξύ απελευθερωθεί **(1μ.)**.
- Η [ηττημένη] Βουλγαρία του Β΄ Βαλκανικού Πολέμου το 1913 υποχρεώθηκε με τη Συνθήκη του Βουκουρεστίου **(1μ.)** να αναγνωρίσει οριστικά την προσάρτηση στην Ελλάδα μεγάλου μέρους της Μακεδονίας **(1μ.)**, συμπεριλαμβανομένης και της Ανατολικής Μακεδονίας μαζί με τις πόλεις/τα λιμάνια της Θεσσαλονίκης και της Καβάλας **(1μ.)**, όπως και της Νοτίου Ηπείρου **(1μ.)**. [Η Κρήτη επιδικάζεται στην Ελλάδα τον Δεκέμβριο του 1913.]

Επίλογος:

- Με το τέλος αυτής της πεντηκονταετίας/περιόδου, και ιδιαίτερα με το τέλος των Βαλκανικών Πολέμων, η έκταση και ο πληθυσμός της Ελλάδας έχουν (υπερ)διπλασιαστεί και η «Μεγάλη Ιδέα» έχει υλοποιηθεί κατά ένα μεγάλο μέρος – παρά το γεγονός ότι υπήρχαν ακόμη αλύτρωτες περιοχές [όπως η Βόρεια Ήπειρος, η (Δυτική και Ανατολική) Θράκη, η Μικρά Ασία, τα Δωδεκάνησα κ.ά.].
- Τα γεγονότα της περιόδου αυτής καταδεικνύουν ότι για την υλοποίηση της «Μεγάλης Ιδέας» δεν αρκούσαν οι διπλωματικές προσπάθειες ή οι παρεμβάσεις των Μ. Δυνάμεων υπέρ της Ελλάδας, αλλά τον καθοριστικότερο ρόλο έπαιξαν οι νικηφόροι Βαλκανικοί Πόλεμοι.
- Ή άλλος συναφής επίλογος

(1,5 μον.)

[Εάν ο επίλογος δεν διακρίνεται σε ξεχωριστή παράγραφο αφαιρείται 0,5 μον.]

Σημείωση: Στις απαντήσεις οι οποίες καταγράφουν τις εδαφικές προσθήκες έξω από το δοσμένο χρονικό πλαίσιο (εκτός αν πρόκειται για τον πρόλογο ή τον επίλογο) θα αφαιρούνται δύο (2) μονάδες.

Δείκτες Α.Π. (σσ. 20-21,24-25,27-28)

ΜΕΡΟΣ Γ΄

(35 μονάδες)

Προσοχή:

- Ορθή είναι η απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα / στοιχεία.
- Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν μονάδες.

Γ1.

Παράθεμα Ι

(12 μονάδες)

Γελοιογραφία του Leslie Illingworth

Δημοσιεύτηκε στη βρετανική εφημερίδα *Daily Mail* στις 06/02/1946

<https://www.ichistorytuition.com.sg/jc-history-tuition-notes-origins-of-the-cold-war-cartoon-case-studies/leslie-illingworth-march-1946/>

Ανακτήθηκε: 12/06/2025

*Τζο= Έτσι ονόμαζαν οι Αμερικανοί τον Ιωσήφ Στάλιν.

Παράθεμα ΙΙ

Από αντικειμενική άποψη, η ιδιομορφία του Ψυχρού Πολέμου συνίστατο στο ότι δεν υπήρχε άμεσος κίνδυνος για παγκόσμιο πόλεμο. Και επιπλέον, παρά τη ρητορεία και των δύο πλευρών που έπαιρνε διαστάσεις Αποκάλυψης, ιδιαίτερα όμως της αμερικανικής, οι κυβερνήσεις και των δύο υπερδυνάμεων αποδέχτηκαν την παγκόσμια κατανομή ισχύος στα τέλη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

κατανομή που ισοδυναμούσε με μια άκρως άνιση αλλά ουσιαστικά απρόσβλητη ισορροπία ισχύος. Η ΕΣΣΔ είχε υπό τον έλεγχό της ή ασκούσε κυρίαρχη επιρροή σ' ένα μέρος του πλανήτη –τη ζώνη που κατέλαβε ο Κόκκινος Στρατός και/ή άλλες κομμουνιστικές ένοπλες δυνάμεις στο τέλος του πολέμου– και δεν αποπειράθηκε να την επεκτείνει με στρατιωτικά μέσα. Οι ΗΠΑ ασκούσαν τον έλεγχο και είχαν την υπεροχή σ' ολόκληρο τον καπιταλιστικό κόσμο, καθώς και στο δυτικό ημισφαίριο και τους ωκεανούς, αναλαμβάνοντας ό,τι απέμεινε από την παλαιά αυτοκρατορική ηγεμονία των πρώην αποικιοκρατικών δυνάμεων. Σε αντάλλαγμα, δεν επενέβησαν στη ζώνη της αποδεκτής σοβιετικής ηγεμονίας.

E. Hobsbawm, *Η Εποχή των Άκρων, Ο Σύντομος Εικοστός Αιώνας (1914-1991)*, Αθήνα 2002, σ.290.

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α. Να περιγράψετε τη γελοιογραφία στο Παράθεμα Ι (κεντρικό πρόσωπο, αντικείμενα, επιγραφή) και να την εξηγήσετε. (μονάδες 4)

Περιγραφή:

Κεντρικό πρόσωπο: Ουίνστον Τσόρτσιλ **(0,5μ.)**

Αντικείμενα: Σημαία, παραπέτασμα, ταμπέλα, ράγες **(2 αντικείμενα x 0,5μ.)**

Επιγραφή **(0,5μ.)**

Εξήγηση:

Θα πρέπει να δοθεί εξήγηση του καθενός από τα πιο πάνω στοιχεία της περιγραφής.

- Η Ευρώπη χωρίζεται στα δύο με ένα παραπέτασμα / μία κουρτίνα [«σιδηρούν παραπέτασμα»].
- Απεικονίζεται ο Τσόρτσιλ να γονατίζει και να σηκώνει το παραπέτασμα, στην προσπάθειά του να δει από την άλλη πλευρά.
- Πίσω από το παραπέτασμα φαίνεται να ανεμίζει μία σημαία με το σφυροδρέπανο, η οποία συμβολίζει τα ελεγχόμενα από την ΕΣΣΔ καθεστώτα της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης.
- Πάνω στο παραπέτασμα αναγράφεται η φράση «Απαγορεύεται η είσοδος με εντολές του Τζο (=του Στάλιν)», μία έμμεση αναφορά στην απαγόρευση διέλευσης ή / και επικοινωνίας / στη διακοπή οικονομικών / πολιτικών / πολιτιστικών σχέσεων ανάμεσα στη Δυτική και την Ανατολική Ευρώπη την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου.

(2 σημεία x 1μ.)

Σημείωση: Οι υποψήφιοι μπορούν είτε αρχικά να περιγράψουν την εικόνα και κατόπιν να την εξηγήσουν, είτε να συνδυάσουν την αρχή με την εξήγηση.

- β. Τα δύο πιο πάνω παραθέματα παραπέμπουν στον Ψυχρό Πόλεμο. Να εξηγήσετε ποιες ήταν οι σφαίρες επιρροής των δύο αντίπαλων πλευρών μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, δίνοντας **δύο (2)** παραδείγματα χωρών από την κάθε πλευρά. (μονάδες 4)

Ο Δυτικός συνασπισμός, / Το ΝΑΤΟ, με επικεφαλής τις ΗΠΑ (1μ.) περιλάμβανε: Βρετανία, Γαλλία, Καναδάς, Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο, Δυτική Γερμανία, Δανία, Ισλανδία, Ιταλία, Νορβηγία, Ελλάδα, Τουρκία, Πορτογαλία, Ισπανία.

(2 χώρες x0,5μ=1μ.)

Ο Ανατολικός συνασπισμός, / Το Σύμφωνο της Βαρσοβίας, με επικεφαλής την ΕΣΣΔ, (1μ.) περιλάμβανε: Ανατολική Γερμανία, Ουγγαρία, Πολωνία, Τσεχοσλοβακία, Βουλγαρία, Ρουμανία.

(2 χώρες x0,5μ=1μ.)

- Υ. «..., η ιδιομορφία του Ψυχρού Πολέμου συνίστατο στο ότι δεν υπήρχε άμεσος κίνδυνος για παγκόσμιο πόλεμο.» (Παράθεμα II)

Να αξιολογήσετε την πιο πάνω άποψη του ιστορικού Ε. Hobsbawm, τεκμηριώνοντας τη θέση σας με τουλάχιστον **ένα (1)** ιστορικό παράδειγμα.

(μονάδες 4)

Αξιολόγηση:

Θετική τοποθέτηση: Τα ιστορικά γεγονότα απέδειξαν ότι καμία από τις αντιμαχόμενες πλευρές δεν ήταν πρόθυμη να έλθει σε απευθείας σύγκρουση με την αντίθετη πλευρά. Και οι δύο πλευρές εμπλέκονταν σε περιφερειακές συγκρούσεις, αλλά εμμέσως φρόντιζαν να μην έλθουν σε άμεση σύγκρουση με τον αντίπαλο συνασπισμό.

Ή

Αρνητική τοποθέτηση: Μπορεί οι δύο πλευρές να μην ήλθαν ποτέ σε άμεση σύγκρουση, ωστόσο η ισορροπία του τρόμου που εγκαταστάθηκε στον πλανήτη, με τους ξέφρενους εξοπλιστικούς ανταγωνισμούς, ασφαλώς και αντανάκλασε την επιθυμία της κάθε πλευράς να επικρατήσει επί του αντίπαλου συνασπισμού με κάθε κόστος.

Ή

Συνδυασμός των δύο πιο πάνω θέσεων

(3μ.)

Πιθανά ιστορικά παραδείγματα: Ελληνικός Εμφύλιος, αποκλεισμός του Βερολίνου, ο πόλεμος της Κορέας, η κρίση του Σουέζ, η κρίση στην Ουγγαρία, η ανέγερση του τείχους του Βερολίνου, η κρίση της Κούβας, το Βιετνάμ...

(1μ.)

Σημείωση: Γίνεται δεκτή οποιαδήποτε άποψη (θετική ή αρνητική) επί του αποσπάσματος, νοουμένου ότι υπάρχει η κατάλληλη τεκμηρίωση.

Γ2.

(11 μονάδες)

Παράθεμα

Ο Λόρδος Κίνρος [Βρετανός πολιτικός], γράφων εις την εφημερίδα του Λονδίνου «Παρατηρητής» επί του διεξαγομένου εν Κύπρω Δημοψηφίσματος, μεταξύ άλλων, λέγει:

«Το αποτέλεσμα του Δημοψηφίσματος είναι προεξωφλημένον γεγονός. Η καταπληκτική πλειοψηφία των Κυπρίων φαίνεται ότι θα ψηφίση υπέρ της Ενώσεως. Αισθηματικώς, το ενωτικόν σύνθημα είναι ισχυρόν. Πλείστοι Κύπριοι αισθάνονται την επιθυμίαν της Ενώσεως ανεξαρτήτως του τι σκέπτονται. Παιδιόθεν οι Κύπριοι

ανετράφησαν με την ιδέαν της Ενώσεως. Ούτοι εδιδάχθησαν την Ένωσιν εις τα σχολεία, τα οποία είναι ενεργά κέντρα Ελληνικής προπαγάνδας. Λογικώς σκεπτόμενοι, πολλοί Κύπριοι είναι ολιγώτερον βέβαιοι περί της Ενώσεως.

Το Βρετανικόν αποικιακόν καθεστώς, συνεχίζει ο Λόρδος Κίνρος, είναι έντιμον και ικανόν –έντιμότερον και ικανώτερον από όσον δύναται να είναι το Ελληνικόν καθεστώς– και οι Κύπριοι προτιμούν τούτο εν τη πράξει, έστω και αν αντιτίθενται προς αυτό κατ' αρχήν. Ασημαντότατον αντιβρετανικόν αίσθημα υπάρχει. Περιπλέον [=Επιπλέον], τα εμπορικά συμφέροντα της Κύπρου είναι συνδεδεμένα με την Βρετανίαν και την Κοινοπολιτείαν.

Το Δημοψήφισμα –καταλήγει ο Λόρδος Κίνρος– δεν πρόκειται να μεταβάλη την δεδηλωμένην Βρετανικήν πολιτικήν, ήτις αποκλείει μεταβολήν της κυριαρχίας επί της Νήσου. Η Κύπρος είναι λίαν σπουδαία στρατηγικώς και η Ελλάς λίαν ασταθής πολιτικώς και ως εκ τούτου δεν δικαιολογείται Βρετανική αποχώρησις εξ αυτής.»

Εφημερίδα Πρωτεύουσα, 16/01/1950

<https://www.pressarchive.cy/s/EL/page/homepage>

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

- α. Να καταγράψετε σε ποιο ιστορικό γεγονός αναφέρεται το πιο πάνω δημοσίευμα (πότε έγινε, ποιος το διοργάνωσε, ποιο υπήρξε το αποτέλεσμα του). **(μονάδες 3)**

Αναφέρεται στο Ενωτικό Δημοψήφισμα, / δημοψήφισμα της 15ης Ιανουαρίου, 1950 με αίτημα την Ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα **(1μ.)**, το οποίο διοργανώθηκε από την Εθναρχία/την Εκκλησία της Κύπρου/τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο Β' **(1μ.)**. Η συντριπτική πλειοψηφία / Το (95,7)% του ελληνικού πληθυσμού της Κύπρου ψήφισε υπέρ της Ένωσης **(1μ.)**.

- β. Στην πιο πάνω τοποθέτησή του ο Λόρδος Κίνρος υποστηρίζει ότι οι Έλληνες της Κύπρου χαρακτηρίζονται από αντιφατικές στάσεις ως προς το αίτημα για Ένωση. Να παρουσιάσετε **δύο (2)** από αυτές τις αντιφατικές στάσεις. **(μονάδες 4)**

Στάσεις υπέρ του αιτήματος για Ένωση:

- Η συντριπτική πλειοψηφία των Κυπρίων θα ψηφίσει υπέρ της Ένωσης.
- Το ενωτικό αίσθημα στην Κύπρο είναι ισχυρό. / Οι περισσότεροι Κύπριοι επιθυμούν την Ένωση ανεξάρτητα από το τι σκέφτονται.
- Οι Κύπριοι ανατράφηκαν με την ιδέα της Ένωσης. / Οι Κύπριοι δίδαχθηκαν την Ένωση στα σχολεία.

2 σημεία x 1μ.=2μ.

Αντίθετες στάσεις:

- Πολλοί Κύπριοι είναι λιγότερο βέβαιοι για την Ένωση.
- Το Βρετανικό αποικιακό καθεστώς είναι πιο έντιμο και πιο ικανό από το Ελληνικό καθεστώς.
- Οι Κύπριοι προτιμούν το βρετανικό καθεστώς.
- Υπάρχει ασήμαντο αντιβρετανικό αίσθημα στην Κύπρο.
- Τα συμφέροντα της Κύπρου είναι στενά συνδεδεμένα με τη Βρετανία και τη Βρετανική Κοινοπολιτεία.

2 σημεία x 1μ.=2μ.

Σημείωση: Αναμένεται ότι οι υποψήφιοι θα καταγράψουν τουλάχιστον δύο αντιφατικά ζεύγη.

- γ. «Η Κύπρος είναι λίαν σπουδαία στρατηγικώς και η Ελλάς λίαν ασταθής πολιτικώς και ως εκ τούτου δεν δικαιολογείται Βρετανική αποχώρησις εξ αυτής.»

Να ερμηνεύσετε την πιο πάνω θέση του Λόρδου Κίνρος. Να τεκμηριώσετε την ερμηνεία σας, κάνοντας αναφορά σε συγκεκριμένα ιστορικά γεγονότα.

(μονάδες 4)

Δύο άξονες της ερμηνείας:

1. [Μετά την αποχώρηση της Βρετανίας από την Παλαιστίνη και την κρίση στην Αίγυπτο,] Η στρατηγική θέση της Κύπρου στην Ανατολική Μεσόγειο κατά τη μεταπολεμική περίοδο βοηθούσε τη Βρετανία να διατηρήσει τα ερείσματά της στην περιοχή της Μέσης Ανατολής, για να μπορεί να την ελέγχει.
2. Η Ελλάδα του 1950 έχει μόλις βγει από τον αιματηρό Εμφύλιο Πόλεμο. Το αποτέλεσμα ήταν η δεινή της θέση, οικονομικά, κοινωνικά, στρατιωτικά και διεθνοπολιτικά.

2 σημεία x 2μ.=4μ.

Γ3.

(Μονάδες 12)

Παράθεμα I

Η μέθοδος διακυβέρνησης των χουντικών αντικατόπτριζε την ιδιοτυπία του καθεστώτος τους. Οι λαϊκιστικές, συκοφαντικές επιθέσεις εναντίον των πολιτικών αποσκοπούσαν να διατηρούν στο προσκήνιο την εικόνα ενός «εσωτερικού εχθρού» [...]. Η εχθρότητα των χουντικών για τον αστικό κόσμο ήταν πολιτιστικής, όχι απλώς πολιτικής υφής. Ο λαϊκιστικός χαρακτήρας της εξουσίας τους διαφάνηκε και στις απόπειρες εξαγοράς τμημάτων της κοινής γνώμης – για παράδειγμα, μέσω της διευκόλυνσης των αγροτών σε διάφορα επίπεδα, όπως τα χρέη τους. Αντίστοιχα χονδροειδής ήταν η προπαγάνδα του καθεστώτος, ο τρόπος δηλαδή με τον οποίο προσελάμβανε τη σχέση του με τον «λαό», του οποίου τα πολιτικά δικαιώματα κατά τα άλλα δεν αναγνώριζε.

Δ.Π. Σωτηρόπουλος και Ε. Χατζηβασιλείου, *Στρεβλή Πορεία 1960-1974, Πολιτική και κουλούρα από τη δεκαετία του '60 στη δικτατορία*, Αθήνα 2024, σσ. 134-135.

Παράθεμα II

Στο σημείο αυτό εντοπίζεται και η μεγαλύτερη –πραγματικά καθοριστική– διαφορά μεταξύ του καθεστώτος της 21ης Απριλίου και των προγενέστερων κινημάτων ή στρατιωτικών δικτατοριών. Την περίοδο 1916-1935 τα κινήματα πραγματοποιήθηκαν από ανώτατους αξιωματικούς, που στην συντριπτική πλειοψηφία των περιπτώσεων ενεργούσαν ως όργανα της πολιτικής ηγεσίας (των βενιζελικών ή των αντιβενιζελικών). [...] Με άλλα λόγια, έως το 1945 εκείνα τα κινήματα ήταν βέβαια απορριπτέες αντιδημοκρατικές εκδηλώσεις των κορυφώσεων του Εθνικού Διχασμού, αλλά έφερναν στην εξουσία ομάδες πολιτικών και στρατιωτικών που αποτελούσαν τμήμα της πολιτικής ηγεσίας, η οποία αντιλαμβανόταν τις προκλήσεις της διακυβέρνησης.

Αντίθετα, το 1967 βρέθηκε στην εξουσία μια στενή κλίκα ανώτερων (όχι ανώτατων) αξιωματικών που δεν υποψιαζόταν καν αυτές τις προκλήσεις της διακυβέρνησης. Σε αντίθεση με το 1909, το 1967 οι συνταγματάρχες ήταν *ανώτεροι*, όχι *ανώτατοι αξιωματικοί*. Αυτοί οι αξιωματικοί μπορούσαν πράγματι να εκτελέσουν ένα στρατιωτικό κίνημα, αλλά δεν μπορούσαν –δεν είχαν την κατάρτιση ή την αρμοδιότητα– να σταθμίσουν το ευρύτερο πολιτικό και στρατηγικό περιβάλλον και να λάβουν μια απόφαση είτε για την έναρξη ενός πολέμου (όπως φάνηκε το 1974) είτε για την πραγματοποίηση ενός κινήματος.

Δ.Π. Σωτηρόπουλος και Ε. Χατζηβασιλείου, *Στρεβλή Πορεία 1960-1974, Πολιτική και κουλτούρα από τη δεκαετία του '60 στη δικτατορία*, Αθήνα 2024, σσ. 40-41.

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα:

α. «Αντίστοιχα χονδροειδής ήταν η προπαγάνδα του καθεστώτος, ο τρόπος δηλαδή με τον οποίο προσελάμβανε τη σχέση του με τον «λαό», του οποίου τα πολιτικά δικαιώματα κατά τα άλλα δεν αναγνώριζε». (Παράθεμα Ι)

i. Να παρουσιάσετε **δύο (2)** τρόπους με τους οποίους τα δικτατορικά καθεστώτα χρησιμοποιούν την προπαγάνδα για τον έλεγχο της κοινής γνώμης. **(μονάδες 3)**

Δύο παραδείγματα:

- Έξαρση του φανατισμού / Έξαρση του επιθετικού εθνικισμού
 - Έλεγχος των ΜΜΕ / Λογοκρισία
 - Έλεγχος της εκπαίδευσης
 - Προσωπολατρία / Λατρεία του ηγέτη
 - Επίκληση συνθημάτων υπέρ της κοινωνικής ισότητας
 - Εξαγορά τμημάτων της κοινής γνώμης με την υιοθέτηση μέτρων υπέρ των ασθενέστερων τάξεων
 - Έλεγχος πάσης φύσεως πνευματικής / πολιτιστικής δραστηριότητας
- 2 σημεία x 1,5μ. =3μ.**

ii. Να αναφέρετε **δύο (2)** επιπτώσεις της Δικτατορίας των συνταγματαρχών (Χούντας) στην ελληνική κοινωνία. **(μονάδες 2)**

Δύο (2) επιπτώσεις στην ελληνική κοινωνία από τις πιο κάτω:

- Καταπάτηση των δημοκρατικών θεσμών
- Εκδιώσεις / Εξορίες
- Διωγμοί εις βάρος των πολιτών κομμουνιστικής ιδεολογίας
- Διωγμοί εις βάρος των πάσης φύσεως αντιφρονούντων
- Βασανιστήρια
- Δολοφονίες
- Λογοκρισία
- Αναγκαστική μετανάστευση
- Απαγόρευση συγκεντρώσεων

2 σημεία x 1μ. =2μ.

- β. i. Να εξηγήσετε την κύρια διαφορά ανάμεσα στο καθεστώς της Δικτατορίας των συνταγματαρχών και τα προγενέστερα κινήματα ή στρατιωτικές δικτατορίες της Ελλάδας, όπως αυτή παρουσιάζεται στο Παράθεμα II. (μονάδες 3)

Στα προγενέστερα καθεστώτα οι κινηματίες ήταν ανώτατοι αξιωματικοί και ενεργούσαν ως όργανα της πολιτικής ηγεσίας, δηλαδή εκπροσωπούσαν το ένα ή το άλλο κόμμα (1,5μ.). Αντίθετα οι δικτάτορες του καθεστώτος της 21ης Απριλίου ήταν ανώτεροι αξιωματικοί, οι οποίοι δεν γνώριζαν οτιδήποτε για την πολιτική διακυβέρνηση του τόπου και αυτονομήθηκαν. (1,5μ.)

ii. «...δεν μπορούσαν –δεν είχαν την κατάρτιση ή την αρμοδιότητα– να σταθμίσουν το ευρύτερο πολιτικό και στρατηγικό περιβάλλον και να λάβουν μια απόφαση είτε για την έναρξη ενός πολέμου (όπως φάνηκε το 1974) είτε για την πραγματοποίηση ενός κινήματος.» (Παράθεμα II).

Να προσδιορίσετε το ιστορικό γεγονός στο οποίο αναφέρεται η υπογραμμισμένη φράση του πιο πάνω αποσπάσματος. Να εξηγήσετε πώς το γεγονός αυτό διασυνδέεται με την τύχη της Χούντας και τις εξελίξεις στην Κύπρο το 1974.

(μονάδες 4)

Ιστορικό γεγονός:

Αναφέρεται στην τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974. (1μ.)

Εξελίξεις στην Κύπρο:

Βίαιη διαίρεση της Κύπρου / κατοχή από την Τουρκία / προσφυγιά / οικονομική καταστροφή /...

2 σημεία x 0,5μ.=1μ.

Η τύχη της Χούντας

Η τουρκική εισβολή στην Κύπρο, η οποία ακολούθησε το χουντικό πραξικόπημα στο νησί, σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες, όπως ήταν η αντίσταση των Ελλήνων, οδήγησαν στην πτώση της Χούντας (1μ.) και στην αποκατάσταση της δημοκρατίας στην Ελλάδα (1μ.).